

Priloga: Rzd-01-21-00002-01

Datum: 20.1.2021

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00089**

Ime enote: **Šamarjanka**

Sinonimi imena enote:

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **uprizoritve in predstavitve**

Podzvrsti:

plesi, inštrumentalna glasba

Tipološka gesla:

parni ples, inštrumentalna glasba

Kratek opis:

Šamarjanka je prekmurski ples v paru z dvodelno strukturo: za prvi del je značilna ponavljajoča izvedba dveh bočnih korakov in polobrata, za drugi del pa ponavljajoči polobrati v levo in desno. Plešejo ga ob melodiji v tridobnem taktovskem načinu.

Opis:

Šamarjanka je parni ples, ki ga izvajata plesalka in plesalec. Ples je prekmurska različica vzhodnoštajerske mašarjanke, ki se je kot poseben plesni tip razvila iz mazurkine podvrste varšavljanke (Varsoviennne). Ima dvodelno strukturo: za prvi del je značilna ponavljajoča izvedba dveh bočnih korakov in polobrata, drugi del zaznamujejo ponavljajoči polobrati v levo in desno. Izvedba plesa je tesno povezana z ustrezno melodijo v tridobnem taktovskem načinu, saj se koreografska struktura ujema z glasbeno. Šamarjanka je po strukturi obrnjena mašarjanka: prvi del šamarjanke je namreč pri mašarjanki drugi del plesa in obratno. Obrnjenost plesnih delov se kaže tudi v imenu, ki je nastalo po premeni glasov maš- v šam-.

Za ohranjanje plesa šamarjanke je poleg utelešenega plesnega znanja nujna tudi ustrezna plesna melodija oziroma inštrumentalna spremljava. Plesna melodija šamarjanke je dokaj preprosta in je del repertoarja posameznih glasbenikov ali glasbenih skupin v Prekmurju (npr. Srakova banda, Marko banda, Mlada beltinška banda, različni narodnozabavni ansambli, tamburaši).

Šamarjanka je del plesnega izročila Prekmurja in še živi med ljudmi. Še vedno jo plešejo na različnih plesnih dogodkih – na zasebnih, na katerih ni neposrednega institucionalnega vpliva na plesni repertoar (npr. gostije, primicije, osebna praznovanja in druga družinska srečanja), ali pa na družbenih, ki jih organizira določena ustanova oziroma organizacija (npr. valeta, maturantski ples, maturantska parada, veselica). Poleg tega se šamarjanka redno pojavlja v (re)prezentacijah plesne dediščine Prekmurja v okviru (otroških in odraslih) folklornih skupin.

Znanje plesanja šamarjanke prehaja iz roda v rod, od starejših na mlajše, od ustanovitve prve folklorne skupine v Beltincih leta 1938 pa tudi prek društvene dejavnosti (od vodij oziroma mentorjev na nove člane v skupinah). Danes so v

prenosu znanja na mlajše generacije udeleženi tudi pedagoški delavci v vrtcu in osnovni šoli tega območja (npr. kot interesna dejavnost v šoli), pa tudi učitelji plesa v plesnih šolah.

Kdaj so iz tuje govorečih dežel prenesli šamarjanko na Slovensko, ni mogoče natančno ugotoviti. Skromni podatki puščajo domnevo, da so jo plesali v drugi polovici 19. stoletja, glede na zapise besedil plesnih parafraz pa z gotovostjo trdimo, da je bila v plesnem repertoarju podeželskega prebivalstva v začetku 20. stoletja. Parafrazo šamarjanke je zapisal Štefan Kühar v letih 1905–1915; najstarejši zapis šamarjanke iz Prekmurja, shranjen v zbirki ljudskih plesov Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, je naredila Marija Šuštar leta 1946. Glede na obstoječe arhivsko gradivo vemo, da so domačini iz Beltincev v predstavitvi svojega plesnega izročila na velikem folklornem festivalu leta 1939 v Mariboru med drugim plesali tudi šamarjanko.

Datacija:

prva četrtina 20. stol. (domnevno)

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **BELTINCI (BELTINCI)**

Opis lokacije:

Prekmurje

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **594810** X: **163186**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00089.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Niko Matko, 2019

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Pomurski muzej Murska Sobota**

Strokovna področja:

etnologija, etnokoreologija, etnomuzikologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Šamarjanka je del plesnega izročila Prekmurja in pomemben identifikacijski element tega prostora. Pomembna je za lokalne skupnosti, v katerih še plešejo šamarjanko, in pokrajino kot celoto. Poznavanje in ohranjanje lokalnih različic plesov prispevata k raznolikosti podobe plesnega izročila slovenskega prostora. Z vpisom v register dobiva ta plesna dediščina pomembno vzpodbudo za njeno ohranjanje kot tudi za ohranjanje raznolikosti slovenske plesne kulture tako v zasebnih kakor društveno-institucionalnih okvirih.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **20.1.2021**

Št.: **Rzd-01-21-00002-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-21-00002-11-01

Datum: 20.1.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00089**

Ime enote: **Šamarjanka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **245**

**Folklorna skupina Veseli Marki, Osnovna šola Beltinci
Panonska 35b, 9231 Beltinci**

<http://osbeltinci1.splet.arnes.si/2019/05/14/o-fs-veseli-marki/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Folklorna skupina Veseli Marki Osnovne šole Beltinci skrbi za ohranjanje prekmurskega ljudskega izročila. Otroci na šoli plešejo že od leta 1947. Od začetka 80-ih let 20. stoletja je v interesno dejavnost šole letno vključenih tudi več kot 100 učencev, ki plešejo v več folklornih skupinah. Otroci nastopajo na najrazličnejših prireditvah in tako širijo zanimanje ter svoje znanje o dediščini. Prekmursko ljudsko izročilo širijo po Sloveniji in med zamejskimi Slovenci ter se redno udeležujejo srečanj v organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BELTINCI (BELTINCI)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **595242** X: **163488**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00245.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Cvetka Rengeo, 2019

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **20.1.2021**

Številka: **Rzd-01-21-00002-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-21-00002-11-02

Datum: 20.1.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00089**

Ime enote: **Šamarjanka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: Identifikacija nosilca: **246**

**Kulturno društvo Marko Beltinci – sekcija Folklorna skupina Marko
Ravenska 42, 9231 Beltinci**

<http://www.marko-beltinci.net/folklorna-skupina-marko/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Folklorna skupina Marko je sekcija Kulturnega društva Marko Beltinci, ki deluje od leta 2007. V njej plešejo srednješolci, študentje in nekaj zaposlenih. Družijo jih prijateljstvo in vztrajnost ter želja po spoznavanju in ohranjanju tradicionalnih prekmurskih plesov, pesmi, šeg, navad in iger. Društvo so ustanovili z namenom, da lahko organizirano spodbujajo razvijanje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, kulturne ustvarjalnosti in kulturne vzgoje ter izobražujejo, posredujejo in varujejo kulturne vrednote. Člani društva se udeležujejo folklornih revij, nastopajo ob različnih priložnostih in hodijo na turneje.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BELTINCI (BELTINCI)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **594905** X: **162770**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00246.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Niko Matko, 2015

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **20.1.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00002-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-21-00005-11-01

Datum: 22.2.2021

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00089**

Ime enote: **Šamarjanka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **249**

Kulturno umetniško društvo Beltinci – sekcija Folklorna skupina

Mladinska ulica 2, 9231 Beltinci

<https://www.kud-beltinci.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Folklorna skupina Kulturno umetniškega društva Beltinci je bila ustanovljena leta 1938 na pobudo Franceta Marolta, ki je tistega leta obiskal Kociprovo bando v Beltincih, ki je igrala prekmursko glasbo; ob tem se je zanimal tudi za ples, ki so jih tedaj plesali na gostijah (šamarjanka, sotiš idr.). Med domačini je bil glavni pobudnik ustanovitve Matija Kavaš, vsestranski kulturnik – glasbenik, pevec in plesalec.

Folklorno skupino je dolga leta spremljala banda Kociper-Baranja, deset let sta njihovo poslanstvo nadaljevali Marko-banda in Mlada beltinška banda. Sedaj za glasbo skrbijo mladi glasbeniki, ki igrajo na značilne prekmurske instrumente. Za svoje delo so prejeli veliko priznanj, najbolj so ponosni na priznanje, ki ga je skupina dobila leta 1985 (evropska nagrada za ljudsko umetnost).

Člani folklorne skupine, ki plešejo predvsem prekmurske ples, se še naprej trudijo ohraniti ples takšne, kot so bili nekoč. Z njimi priložnostno nastopa tudi pozvačin, ki v značilni pisani opravi vabi na gostijo. Skupina izvaja tudi svatovske in žetvene običaje ter nastopa na številnih prireditvah doma in v tujini. Folklorna skupina je tudi organizator Mednarodnega folklornega festivala Beltinci.

Status: **aktiven nosilec**

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BELTINCI (BELTINCI)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **594996** X: **163183**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00249.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Danilo Lebar, 2017

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **22.2.2021**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-21-00005-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI